

3.2. Ovo je moje

Kako bi objasnio pojam *stvaranje*?
Kad počinjemo stvarati?
Jesmo li tad umjetnici?

Pojam *stvaranje* jako je širok. Ne možemo stvarati, a da nešto ne radimo. Tako još od malih nogu, igrajući se kockicama, pokušavamo napraviti građevinu, autić, cestu... Kasnije, kad već možemo držati olovku u ruci, stvaramo svoja mala djela, možda samo nešto bojeći ili šarajući po maminim „važnim“ papirima. Sada dolazimo do odgovora na pitanje: Jesmo li umjetnici? Da, jesmo. Svaki vaš crtež malo je umjetničko djelo kojim izražavate svoju kreativnost, misli i osjećaje. Već kao malo dijete i ti si znao prepoznati svoj rad. I naravno, to su svi morali znati.

U školi je učiteljica tvoj rad obvezno potpisala kako bi se znalo, od njih možda dvadeset troje, koji je tvoj. Kasnije si taj način označavanja (potpisom) svjesno ili nesvjesno i sam preuzeo. Kad god si otada nešto napravio, na taj si se rad potpisao.

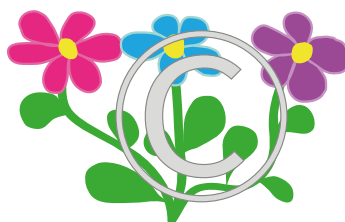
Naravno, i **računalom se možemo koristiti za stvaranje**. Ne koristimo se olovkama, kockama i kistovima, ali to ne znači da i dalje nismo umjetnici. Oni malo snalažljiviji i kreativniji već možda i imaju svoje radove objavljene na nekoj internetskoj stranici. Kako ćete na internetu označiti svoj rad?

Kad pročitaš lektiru, učiteljica/učitelj vjerojatno pita i za autora toga djela. Kako ćeš ga znati? Obično je naveden već na naslovnici knjige. A ako i nije, na prvoj unutarnjoj stranici već se vidi i ime autora, i ime lektora, ilustratora i ostalih suradnika koji su radili na knjizi. Osim toga, navedeno je mjesto gdje je knjiga objavljena i godina objave. Ti isti podatci važni su kad svoje djelo objavljuješ na internetu. Vjerujemo da ti **ne bi bilo svejedno kad bi svoju fotografiju ugledao kao dio nekoga popularnog rada, a da te nitko za to nije pitao ili, još bolje, da je taj netko naveo kako je ta fotografija njegova.**

Radeći plakate i prezentacije za nastavu, mnogi se učenici (možda i ti) koriste tekstovima i slikama koje pronađu na internetu. **Za preuzimanje fotografija s interneta i stavljanje u svoj rad možeš biti kažnjen.** Osoba koja je autor toga djela ima autorska prava zbog čijega te kršenja autor može tužiti. Da bi autorski rad bio prepoznat kao takav, uz njega moraju stajati ime i prezime autora, datum nastanka djela ili njegove objave, a često uz njega bude i *copyright* znak ©.

Primjer slike s navedenim imenom, prezimenom i znakom *copyright*.

Na svoj rad možete znak autorskoga prava staviti i preko cijele slike.

3.2. Ovo je moje

Tako se odmah vidi da je slika zaštićena i da se za njezinu upotrebu treba tražiti dopuštenje autora.

Imajte na umu da sve što se na internetu nalazi nije dopušteno upotrijebiti bez pitanja.

Prouči stranice o Creative Commons licencama, petzanet.HR/Modul3/poveznice, i pronađi razlike u uvjetima koje njihove licence dopuštaju.

Creative Commons licence vrsta su ugovora koji štiti određeni autorski rad. Autorski rad zaštićen je autorskim pravom i ponuđen pod određenim uvjetima, što znači da kad se koristite tim autorskim radom, prihvaćate i pristajete na uvjete i odredbe koje sadržava licenca. Svaka upotreba autorskoga rada koja odstupa od dopuštenoga licencom, zabranjena je. Naravno, **primjereno je takvu licencu staviti i na radove koje vi objavite.**

Osnovne CC licence jesu:

- Imenovanje CC BY
- Imenovanje-Dijeli pod istim uvjetima CC BY-SA
- Imenovanje-Bez prerada CC BY-ND
- Imenovanje-Nekomercijalno CC BY-NC
- Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima CC BY-NC-SA
- Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada CC BY-NC-ND.

Najslobodnija je CC BY licenca kojom autor daje dopuštenje da se njegovo djelo dijeli, prerađuje i mijenja, čak i u komercijalne svrhe, uz obvezu navođenja autora. Najstroža je CC BY-NC-ND licenca kojom autor dopušta preuzimanje i dijeljenje svoga djela uz uvjet navođenja autora te zabranu mijenjanja i korištenja u komercijalne svrhe.

Google, a i ostale tražilice omogućavaju pretraživanje i pronalazak slika, glazbe i videozapisa koji su podijeljeni pod CC licencama. Kako biste pronašli sadržaje kojima se smijete slobodno koristiti, koje možete dijeliti i mijenjati, posjetite stranice CC Search, search.creativecommons.org/?lang=hr.

Ponovimo

Tko ima autorska prava?

Koje su posljedice kršenja autorskih prava?

Kako ćeš znati smiješ li neko djelo upotrijebiti?

Dodatne aktivnosti

Napravi portret u stilu Piccassa, picassohead.com.

Potraži slike, glazbu, tekstove s odgovarajućim dozvolama za korištenje.

Napravi audiozapis ili videozapis u kojemu objašnjavaš odgovorno korištenje tuđim sadržajima pa ga označi odgovarajućom CC licencom.